

296. Chuyện Biển Cả (Tiền Thân Samudda).

Trên sóng biển ai bay qua đó...

Chuyện này do bậc Đạo Sư kể tại Kỳ Viên về Trưởng Lão Upananda.

Vị Tỷ-kheo này là kẻ ăn uống quá thô bạo, bao nhiêu cũng không đủ cho ông được, dù cả vài xe thực phẩm cũng chẳng thỏa lòng ông. Trong thời an cư mùa mưa, ông thường sống tại nhiều trú xứ, nơi thì ông để giày dép, nơi thì ông để gậy, nơi thì ông để bình nước, còn ông lại ở một nơi khác. Khi đến viếng một tinh xá ở một vùng quê và thấy các Tỷ-kheo đã đủ sẵn các đồ dùng, ông bắt đầu giảng về bốn loại Sa-môn tri túc rồi lấy y phục của họ; khiến họ lượm đồ rách trong đồng rác mà dùng; khiến họ dùng bát đất, cho ông những cái bát kim loại của họ và bắt cứ bát nào mà ông thích. Thế rồi ông bỏ các thứ ấy vào một xe rồi mang chúng về Kỳ Viên.

Một hôm các Tỷ-kheo bắt đầu bàn tán trong Pháp đường:

- Này Hiền hữu, Upananda thuộc bộ tộc Thích-ca là một kẻ ăn bạo, một Tỷ-kheo tham lam, đi thuyết pháp cho người ta rồi mang về đầy cả một xe vật dụng của Tỷ-kheo!

Bậc Đạo Sư bước vào và muốn biết các Tỷ-kheo đang ngồi bàn tán việc gì. Họ thuật chuyện xong, Ngài dạy:

- Này các Tỷ-kheo, trước kia thuyết giảng về hạnh tri túc, Upananda đã sai lầm rồi! Trước nhất ta phải tiết độ trong tham ái của ta rồi mới ca ngợi đức hạnh của kẻ khác:

Trước tiên an định phần mình

Rồi sau giảng dạy, khỏi thành nhiễm ô.

Bậc Đạo Sư trích lời kệ trên từ Kinh Pháp cú số 158 và quở trách Upananda, rồi dạy tiếp:

- Này các Tỷ-kheo, đây không phải là lần đầu tiên Upananda tham lam. Xưa kia ông ta đã nghĩ rằng ngay cả nước biển cũng cần được tiết kiệm kia.

Rồi Ngài kể một chuyện đời xưa.

-ooOoo-

Ngày xưa, khi Brahmadata là vua xứ Ba-la-nại, Bồ-tát là một vị Thần biển. Có một con Quạ nước bay qua biển. Nó vừa bay đây đó, vừa la lên cố ngăn chặn các bầy cá, các đàn chim:

- Đường uống quá nhiều nước biển đây! Phải giữ gìn nước biển chứ!

Thấy nó như vậy, vị Thần biển đọc bài kệ đầu:

Trên sóng biển ai bay qua đó?

Ai cố công cản trở thủy loài,

Ngăn đàn cá lội ngoài khơi,

Sợ rằng biển cả sẽ vơi dần dà?

Quạ nghe thế liền trả lời bằng bài kệ thứ hai:

Trên thế giới người ta vẫn nói

Rằng tôi đây uống mãi chẳng vừa,

Ra công uống hết biển kia

Làm cho biển chứa giang hà cạn khô.

Nghe thế, Thần biển đọc bài kệ thứ ba:

Dù biển cả có vơi dần nước,

Cũng lại đây cùng một ngày thôi,

Nào ai làm biển được vơi?

Uống vào nước ấy kể thời thấm chi!

Nói vậy rồi, Thần hiện thành hình một hình thù dữ tợn và đánh đuổi con Quạ nước đi.

-ooOoo-

Khi kể xong Pháp thoại này, bậc Đạo Sư nhận diện Tiền thân:

- Lúc bấy giờ, Upananda là con Quạ nước, còn vị Thần kia chính là Ta.

-ooOoo-

297. Chuyện Dục Tình Nhâm Nhí (Tiền Thân Kàma-Vilapa)

Chim ơi, bay ở trên trời...

Chuyện này do bậc Đạo Sư kể tại Kỳ Viên về một Tỷ-kheo đau khổ vì thương nhớ người vợ trước kia của ông.

Các tình tiết câu chuyện được diễn tả ở số 147. Tiền thân Puppharatta, và câu chuyện quá khứ sẽ được kể ở số 423. Tiền thân Indriya.

-ooOoo-

Người ấy bị xiên sống trên cọc như vậy. Trong lúc bị treo, anh ta nhìn lên và thấy một con Quạ đang bay qua không gian. Chẳng quản gì đến nỗi đau đớn thống thiết, anh gọi con Quạ để gửi lời nhắn nhủ đến cô vợ thân yêu của mình bằng ba bài kệ sau:

*Chim ơi, bay ở trên trời,
Chim mang cánh nọ, cao vời xa bay.
Vợ tôi, đôi đẹp lắm thay,
Nhấn dùm nằng, đã lâu rày phải chăng?
Nàng đâu biết tới đao, thương,
Giận hờn, nằng hấn lắm đường so đo.
Việc kia, tôi sợ, tôi lo,
Chứ không do bị treo giò nơi đây!
Áo hoa sen, tôi nay bỏ lại,
Cùng ngọc ngà trên gối nằm kia.
Lựa Ba-la-nại mượn mà,
Để nàng thỏa ý cửa nhà giàu sang.
Anh ta than thở như vậy rồi chết.*

-ooOoo-

Khi kể xong Pháp thoại này, bậc Đạo Sư tuyên thuyết Tứ Đế. Và ở phần kết thúc về Tứ Đế, vị Tỷ-kheo ái nhiệm đặc quả Dự Lưu.

Bấy giờ, bậc Đạo Sư nhận diện Tiền Thân:

- Người vợ thời trước là người vợ bây giờ; còn vị Thần chứng kiến sự việc ấy là Ta.

-ooOoo-

298. Chuyện TráI Sung (Tiền Thân Udumbara)

Sung đã chín trên cây ngon đẹp...,

Chuyện này do bậc Đạo Sư kể tại Kỳ Viên về một Tỷ-kheo sống ẩn dật ở biên địa một ngôi làng nọ. Trú xứ an lạc này nằm trên một phiến đá phẳng tại một gò đất được quét dọn sạch sẽ, có đủ nước để dùng, gần làng, tiện cho việc đi vào làng khát thực và tiện cho người thân đến biếu thực phẩm. Một Tỷ-kheo kia trên đường đi ghé lại nơi ấy. Vị Trưởng lão sống tại đó tiếp rước người mới đến theo đúng bốn phận của chủ nhân. Ngày hôm sau, Trưởng lão mang theo người bạn mới đi khát thực. Người ta cúng dường thực phẩm cho họ và mời họ hôm sau đến nữa. Vị Tỷ-kheo mới đến này, sau vài ngày sống như vậy, liền nghĩ cách đuổi vị Tỷ-kheo kia đi để chiếm lấy chỗ ẩn cư nọ.

Một hôm ông ta đến thăm vị Trưởng lão và bảo:

- Này Hiền giả, có bao giờ Hiền giả đến tham bái đức Phật chưa?

-Ồ -, chưa, Hiền giả! Vì không có ai coi sóc túp lều của tôi, nếu không thì tôi đã đến lâu rồi!

-Ồ -, tôi sẽ coi sóc túp lều trong khi Hiền giả đến tham bái đức Phật.

Trưởng lão nghe nói thế liền ra đi sau khi căn dặn người làng hãy lo chăm sóc vị Tỷ-kheo kia cho đến khi ông trở về. Vị Tỷ-kheo mới đến ấy bày mưu gièm pha Trưởng lão bằng cách nói xa gần đến mọi tật xấu của Trưởng lão với dân làng.

Vị Trưởng Lão đi viếng bậc Đạo Sư rồi quay trở về. Nhưng vị Tỷ-kheo mới đến không cho ông ghé lại chỗ ở kia nữa. Trưởng lão phải kiếm một chỗ khác để trú ẩn và sáng hôm sau, ông vào làng khát thực. Nhưng người làng lại từ chối cúng dường ông nữa. Ông ta buồn nản quá, liền quay trở về Kỳ Viên và kể hết đầu đuôi cho các Tỷ-kheo nghe. Họ bắt đầu bàn tán việc ấy trong Pháp đường:

- Này Hiền hữu, Tỷ-kheo kia đã đuổi Tỷ-kheo nọ ra khỏi trú xứ của vị này để rồi chiếm lấy cho riêng mình!

Bậc Đạo Sư bước vào, và muốn biết các Tỷ-kheo đang bàn tán việc gì. Họ kể chuyện cho Ngài nghe. Ngài dạy:

- Này các Tỷ-kheo, đây không phải là lần đầu tiên người nọ đuổi người kia ra khỏi trú xứ của vị này. Rồi Ngài kể một chuyện đời xưa.

-ooOoo-

Ngày xưa, khi Brahmadata là vua xứ Ba-la-nại, Bồ-tát là một Thần cây ở trong rừng. Bấy giờ là mùa mưa, mỗi lần mưa thường kéo dài tới bảy ngày. Một con Khỉ nhỏ bé mặt đỏ sống trong một cái hang đá, tránh được mưa. Một hôm, nó đang ngồi trước cửa hang, khô ráo và rất sung sướng. Bấy giờ một con

Khi mặt đen to lớn, ướt đầm đìa, rã rời vì lạnh, nhìn thấy nó, rồi tự nghĩ: "Làm sao ta có thể đuổi anh bạn kia để sống trong hang của nó nhỉ?" Thế rồi nó trương bụng ra, làm như thể mới được ăn no một bữa thịnh soạn, nó dừng lại trước con Khi kia và đọc bài kệ đầu:

Sung đã chín trên cây ngon đẹp,

Khi nhà ta được dịp no nê.

Cùng ta đến đó ăn đi,

Bạn ơi, nào phải sợ gì đói đâu?

Khi mặt đỏ nghe thê liên tin ngay. Nó muốn có những trái cây ấy để ăn. Vì vậy nó ra đi, sẵn đây, kiếm đó, vẫn chẳng thấy trái cây nào. Thế là nó quay trở về, và bây giờ con Khi mặt đen đã ngồi trong hang rồi! Khi mặt đỏ quyết đánh lừa con kia, nên đến trước nó đọc bài kệ thứ hai:

Hạnh phúc thay kẻ nào cảm phục

Và tôn sùng những bậc niên cao,

Tôi đây hạnh phúc làm sao!

Bao nhiêu trái ấy ăn vào thỏa thuê!

Con Khi lớn nghe vậy liền đọc bài kệ thứ ba:

Người Hy Lạp gặp nhau sinh chiến,

Khi gặp nhau, gửi chuyện mưu xa,

Dù cho trẻ nọ tinh ma,

Đời nào lừa bắt chim già được đâu.

Thế là con Khi mặt đỏ đành bỏ đi.

-ooOoo-

Khi kể xong Pháp thoại này, bậc Đạo Sư nhận diện Tiền thân:

- Bây giờ, Tỷ-kheo chủ túp lều kia là con Khi nhỏ, kẻ đến lấy phần kia là con Khi đen lớn, còn vị Thần cây chính là Ta.

-ooOoo-

299. Chuyện Ân Sĩ Komàya-Putta (Tiền Thân Komàya)

Lúc trước đây người thường nghịch phá...

Chuyện này do bậc Đạo Sư kể tại Pubbàrama (Đông Viên), về một số Tỷ-kheo có tư cách thô lỗ cục cằn. Các Tỷ-kheo này ở tầng bên dưới phòng của bậc Đạo Sư. Họ cứ đem bàn tán những gì nghe thấy được rồi cãi cọ mắng nhiếc nhau. Bậc Đạo Sư gọi Trưởng lão Moggallàna (Mục-kiền-liên) đến và sai đi làm cho họ biết kinh hãi. Trưởng lão bay lên trên không rồi chạm vào nền nhà bằng ngón chân to lớn của ông làm rung động tới cả bờ xa nhất của đại dương. Các Tỷ-kheo ấy sợ chết, vội chạy cả ra ngoài.

Các Tỷ-kheo bắt đầu biết tư cách thô lỗ của những kẻ ấy, một hôm đem ra bàn trong Pháp đường:

- Này Hiền hữu, có một số Tỷ-kheo đã ẩn cư vào ngôi nhà cứu độ này, lại là những kẻ thô lỗ cục cằn; họ không thấy sự vô thường, khổ và vô ngã của cuộc đời và cũng chẳng làm bốn phận của họ.

Bậc Đạo Sư bước vào và hỏi các Tỷ-kheo đang ngồi bàn tán việc gì. Nghe thuật chuyện ấy, Ngài dạy:

- Này các Tỷ-kheo, đây không phải là lần đầu tiên họ thô lỗ cục cằn. Trước kia họ cũng đã như thế.

Rồi Ngài kể một chuyện đời xưa.

-ooOoo-

Ngày xưa, khi Brahmadata là vua xứ Ba-la-nại, Bồ-tát sinh ra là con trai của một Bà-la-môn trong một ngôi làng kia. Người ta gọi tên ngài là Komàyaputta. Ít lâu sau, ngài bỏ nhà đi tu tập trong dãy Hy-mäláp Sơn (Tuyết Sơn). Có mấy vị khổ hạnh hời hợt đã làm am ẩn dật tại vùng ấy, nhưng họ chẳng dùng phương tiện để phát khởi Thiền định. Họ kiếm trái cây trong rừng để ăn rồi suốt ngày cứ cười đùa chọc ghẹo nhau. Họ có một con Khi cung cách cũng thô lỗ như họ, cứ mãi làm cho họ vui bằng cách nhăn mặt và nhảy nhót nhào lộn.

Sau một thời gian dài sống nơi ấy, họ lại đến với dân làng để kiếm muối và các đồ gia vị. Khi họ đi rồi, Bồ-tát đến sống ở trú xứ của họ. Con Khi lại diễn các trò đùa cho ngài vui như với những người kia. Bồ-tát búng tay chế nhạo nó và cho nó một bài học:

- Kẻ nào sống với những vị khổ hạnh tinh tấn tu tập thì phải có phẩm cách thích hợp, phải có thiện ý trong hành động và phải chuyên tâm quán tưởng.

Sau đó con Khi luôn giữ phẩm hạnh tốt và cư xử đúng đắn.

Thế rồi Bồ-tát ra đi. Các vị khổ hạnh kia lại trở về mang theo muối và các đồ gia vị. Nhưng con Khi không còn diễn trò đùa chọc nữa. Họ hỏi:

- Sao thế anh bạn? Sao bạn lại không chơi đùa như bạn vẫn thường làm?

Một người trong bọn đọc bài kệ thứ nhất:

*Lúc trước đây người thường nghịch phá
Trong lều cùng ẩn giả chúng ta,
Hãy làm trò khi như xưa,
Thành người đức hạnh chẳng vừa lòng đây!*

Nghe thế, Khi đọc bài kệ thứ hai:

*Ko-mà-ya, bậc thầy trí tuệ,
Tôi đã nghe lời lẽ tuyệt vời.
Tôi nay đã khác xưa rồi,*

Giờ đây suy tưởng tôi thời nơi theo.

Thế rồi người ẩn sĩ đọc bài kệ thứ ba:

*Nếu hạt kia người gieo trên đá,
Dù trời mưa, hạt chẳng nên cây.
Dù người Tuệ Giác tròn đầy,*

Suy tư người chẳng mấy may được nào.

-ooOoo-

Khi kể xong Pháp thoại này, Ngài tuyên thuyết Tứ Đế và nhận diện Tiền thân:

- Lúc bấy giờ, các Tỷ-kheo này là các ẩn sĩ hời hợt kia, còn Komàyaputta chính là Ta.

-ooOoo-

300. Chuyện Chó Sói (Tiền Thân Vaka)

Chó Sói nọ chuyên bắt sống thú ...,

Chuyện này do bậc Đạo Sư kể tại Kỳ Viên về tình bạn xưa cũ.

Các tình tiết giống như trong bộ Luật tạng (Vinaya Đại phẩm) đây chỉ là phần trích.

Tôn giả Upasena bấy giờ tu được hai năm, dẫn theo một Tỷ-kheo cùng trong tinh xá, mới tu được một năm, đến tham bái bậc Đạo Sư. Người ấy bị bậc Đạo Sư quở trách rồi lui về. Sau đó, ông đạt Thiên quán đắc Thánh quả, với hạnh tri túc và các đức tính khác và đã thực hiện Mười ba pháp tu tập của một Sa-môn, ông dạy chúng cho các bằng hữu. Khi Thế Tôn an cư ba tháng, ông cùng các Tỷ-kheo đồng trú bị đức Phật quở trách trước tiên vì nói sai và làm không đúng, nhưng lần sau được bậc Đạo Sư khen với những lời này:

- Từ nay, hễ Tỷ-kheo nào muốn viếng thăm Ta thì cứ để cho họ đến, miễn là họ thực hiện Mười ba pháp tu tập của một Sa-môn.

Được khích lệ như vậy, ông trở về thuật chuyện cho các Tỷ-kheo ấy. Sau đó, các Tỷ-kheo ấy đều theo đúng các hạnh nguyện trước khi đến tham bái bậc Đạo Sư.

Thế rồi khi bậc Đạo Sư hết thời kỳ an cư, các Tỷ-kheo liền vứt bỏ các quần áo rách cũ và mặc y phục sạch sẽ. Khi bậc Đạo Sư cùng tất cả hội chúng Tỷ-kheo đi quanh các phòng để xem xét, Ngài chú ý tới đồ rách rưới kia đang rải rác đây đó, liền hỏi tại sao. Nghe họ kể lại, Ngài dạy:

- Nay các Tỷ-kheo, việc hành trì của các vị ấy chẳng được lâu dài, cũng giống như việc con chó Sói giữ ngày trai giới.

Rồi Ngài kể một chuyện đời xưa.

-ooOoo-

Ngày xưa, khi Brahmadata là vua xứ Ba-la-nại Bò-Tát sinh làm Thiên chủ Sakka (Đế Thích). Bấy giờ có một con Chó Sói sống trên một phiến đá cạnh bờ sông Hằng. Nước lũ mùa đông tràn tới, vây quanh phiến đá. Con Chó Sói nằm trên phiến đá, chẳng có gì để ăn và cũng chẳng có cách nào để kiếm đồ ăn cả. Nước cứ dâng lên, và Chó Sói tự nghĩ: "Đây chẳng có đồ ăn, cũng chẳng có cách gì kiếm được đồ ăn. Ta nằm đây, chẳng biết làm gì cả. Tốt hơn ta nên giữ ngày trai giới (Bò-tát). Thế là nó quyết định giữ ngày trai giới. Nó nằm xuống, trang trọng quyết giữ giới luật. Đế Thích trong lúc suy xét thấy sự quyết định yếu đuối của con sói. Ngài tự nghĩ: "Ta sẽ quấy phá con Sói kia". Rồi ngài hóa thành một con Dê rừng, tới đứng gần cho con Sói trông thấy.

"Dê hôm khác rồi ta giữ ngày trai giới!" Sói nghĩ vậy khi nhìn thấy dê. Nó đứng lên và vồ lấy Dê.

Nhưng Dê liền nhảy tránh nên Sói không chộp được nó. Sói thấy rằng nó không thể bắt con vật kia được, nó chẳng biết làm gì hơn đành quay trở về, nằm xuống lại và tự nghĩ: "Được rồi, dù sao ngày trai giới của ta vẫn không bị phá".

Bấy giờ, Đế Thích, do thần lực bay lên không và nói:

- Quá thiếu cương quyết như ngươi thì làm sao giữ được ngày trai giới? Ngươi đã không biết ta là Đế Thích và ngươi đã muốn một bữa thịt dê!

Sau khi chế nhạo, khiển trách Sói xong, Đế Thích quay về thiên giới

Chó Sói nọ chuyên bắt sống thú

Làm bữa ăn với máu thịt kia.

Một lần phát thành nguyện ra,

Giữ ngày trai giới quyết là chẳng sai.

Thần Đế Thích biết ngay chuyện ấy

Hóa thành dê đến đây thử coi.

Sói kia khát máu vô mồi,

Hạnh liền ném mắt, quên lời nguyện ngay.

Người trên thế gian này cũng vậy,

Định việc mà chẳng thấy sức mình,

Sai đường mục đích chẳng thành,

Như khi Sói nọ thấy hình Dê kia.

-ooOoo-

Khi kể xong Pháp thoại này, Ngài liền nhận diện Tiền thân:

- Bấy giờ chính ta là Đế Thích.

-ooOoo-